

до валията в Русе от ноември 1875 г. 12. НБКМ - ОАК 251/60. 13. Пак там. 14. Пак там. 15. Пак там. Писмото не е адресирано и няма подпис. 16. Марковски, М. Ив. Спомени и очерки из българските революционни движения. С., 1976, с. 161. 17. Пак там. 18. Пак там, с. 160. 19. Пак там, с. 154-156.

ПАНАЙОТ ХИТОВ - ГЛАВЕН ВОЙВОДА В СРЪБСКО-ТУРСКАТА ВОЙНА 1876 Г.

Слави Тодоров

По-детайлното проследяване на революционната дейност на Панайот Хитов по време на Сръбско-турската война 1876 г. е от особена важност, като се има предвид, че участието на български доброволци във войната е фактически продължение на Априлското въстание.¹ Тази дейност е живо доказателство за твърдото му намерение при всички обстоятелства да продължи с присъщата си енергия борбата за освобождение на отечеството.

Няколко години преди войната П.Хитов е централна личност в националноосвободителното движение. През август 1875 г. той е председател на Общото събрание на новооснования БРК в Букурещ, което взема решение за въстание в България.² Войводата е готов да оглави една от предвидените в помощ на въстаниците чети, но без да се прибъгва към прибързани действия при обявяване на въстанието. С цената на големи усилия той успява да набави от Сърбия 2 000 пушки, които доставя в придунавския град Кладово и набелязва план за преминаване в България, който поради неблагоприятно стечение на обстоятелствата остава неосъществен.³

Панайот Хитов е от онези преобладаващи по брой дейци, които преди и в хода на избухналото на следващата година Априлско въстание смятат, че въстанието ще бъде по-резултатно, ако съвпадне по време с една сръбска военна офанзива. И когато дошлите на власт либерали в Сърбия започват подготовка за война с Турция, той е сред тези, които насочват усилията си към осъществяване на военно взаимодействие със сърбите.

Зимата на 1875-1876 г. войводата прекарва в Белград, огорчен от обвинението на млади революционни дейци в нерешителност по време на Старозагорското въстание, но обладан от мисълта при първа възможност да мине на всяка цена с чета в България.⁴ "Скоро ще дойде май - пише Хитов до Р.Атанасов - дано стане нещо, ако ли не, да умрем като мъже, друг начин няма."⁵ Убеден че е прав в разбиранията си за начина, по който трябва да се водят бъдещите въстанически действия, в друго писмо - до Хр.Македонски - той добавя във връзка с горното: "А аз, колкото мога ще работя сам и като видя, че сам не може да се изработи нищо, тогава сам ще се убия,